

***Conyza sumatrensis* (Retz.) E.Walker: het begin van de opmars in Nederland?**

Louis F.P.M. Reutelingsperger (Derckxweg 9, 5944 BW Arcen)

***Conyza sumatrensis*: starting to spread into the Netherlands?**

In 1999 several plants of *Conyza sumatrensis* have been discovered in a neglected arable field in the province of Limburg. A diagnostic key to *C. sumatrensis*, *C. bonariensis* and *C. canadensis* is presented.

Tijdens een late inventarisatieronde van enkele kilometerhokken (210-386 en 210-387) in de omgeving van Arcen in het natuurontwikkelingsgebied de Barbaraweerd werd mijn aandacht getrokken door enkele uitzonderlijk grote, nog bloeiende Fijnstralen, die boven een massa van reeds afstervende Canadese fijnstralen (*Conyza canadensis*) uitstaken (Fig. 1). Deze 1 tot 2 m hoge planten bleken bij nadere beschouwing crèmekleurige buisbloemen te hebben. De zeer smalle lintbloemen

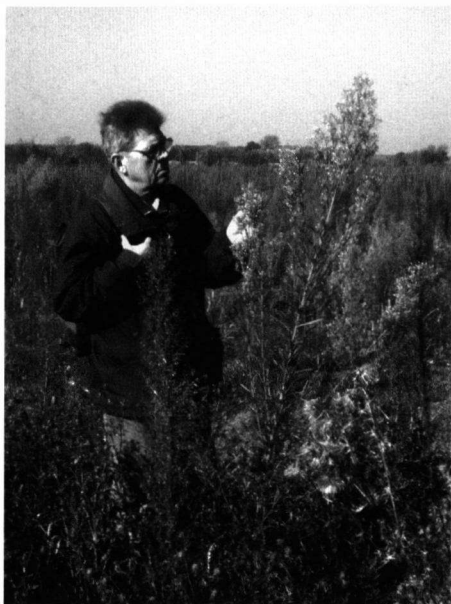

Fig. 1. Fons Reyerse bestudeert de *Conyza sumatrensis*-planten in de Barbaraweerd.
Foto: Louis Reutelingsperger.

Fig. 2. *Conyza sumatrensis* (Retz.) E.Walker.¹

zoals die in *C. canadensis*-hoofdjes voorkomen ontbraken. De stengels, vooral die van de bloemhoofdjes, waren veel dichter behaard dan bij *C. canadensis*. Bij nadere determinatie bleken de planten tot *Conyza sumatrensis* (Retz.) E.Walker te behoren. Omdat deze soort recent zowel in België als in Engeland in opmars is, en omdat er nog een andere soort, *C. bonariensis*, gevonden wordt, is een artikel over de Fijnstralen op zijn plaats.

Diagnostische kenmerken van de *Conyza*-soorten²

- 1 Omwindselbladen grijsgroen, vrij dicht behaard. Buisbloemen 5-lobbig. Hoofdjes 5–11 mm breed → 2
- Omwindselbladen geelgroen, bijna kaal. Buisbloemen 4-lobbig. Hoofdjes 3–5 mm breed. Pappusharen crèmekleurig → *Conyza canadensis* (L.) Cronquist
- 2 Omwindselbladen in het topgedeelte (ca. 2 mm) rood aangelopen. Pappusharen licht rozig-bruin gekleurd → *Conyza bonariensis* (L.) Cronquist
- Omwindselbladen niet rood aangelopen. Pappusharen crèmekleurig
→ *Conyza sumatrensis* (Retz.) E.Walker

Herkomst en uitbreiding van *Conyza sumatrensis*

Conyza sumatrensis komt van oorsprong uit Zuid-Amerika³, maar heeft zich sterk uitgebreid in de tropische en subtropische zones.⁴ Eind 1800 bereikte de soort het West-Mediterrane gebied⁵ waarna hij zich geleidelijk naar het noorden uitbreidde.^{6,7}

De eerste vondst in Engeland – in Londen – dateert van 1984.⁸ Daarna breidde de soort zich in Zuid-Engeland sterk uit. Ook in België komt de soort inmiddels veel voor Oost- en West-Vlaanderen.⁹ *Conyza sumatrensis* wordt waarschijnlijk via graan aangevoerd³, maar kan zich, eenmaal gevestigd, via zijn zaadpluis verder verspreiden. In Arcen bloeide *C. sumatrensis* van eind augustus tot december. De planten werden tijdens het stadium van zaadvorming na een korte periode met nachtvorst allemaal bruin. In Antwerpen en in Engeland werden in januari nog bloeiende planten waargenomen.⁹ De rozetten van de planten zijn waarschijnlijk vorstgevoeliger dan die van *C. canadensis*. Een aantal zachte winters na elkaar is waarschijnlijk bevorderlijk voor de uitbreiding van deze soort. Of we ook in Nederland met zo'n uitbreiding te maken krijgen is nog niet te zeggen.

Recente meldingen van *Conyza bonariensis* in Nederland

Conyza bonariensis wordt reeds langere tijd sporadisch adventief aangetroffen in Nederland. In 1996 dook de soort op in Enschede¹⁰ en een jaar later in Leiden.¹¹ In beide gevallen is nog geen vestiging waargenomen

Op 7 september 2000, vlak voor het ter perse gaan van dit nummer, is *Conyza sumatrensis* aangetroffen in Amsterdam.¹²

Hybridisatie

Het onderscheiden van de Fijnstraal-soorten kan verder worden bemoeilijkt omdat zij onderling kunnen bastaarderen. Zowel in België als in Engeland zijn hybriden van *C. sumatrensis* en *C. canadensis* gevonden.^{9 13}

1. Illustratie met toestemming overgenomen uit B.S.B.I. News. Zie noot 8.
2. Sleutel gemaakt door W.J. Holverda.
3. J. Lambinon, 1991. Adventices grainières et autres plantes intéressantes observées en 1990 au port d'Anvers (Belgique). *Dumortiera* 49: 1–6.
4. J. Lambinon, 1995. Notes taxonomiques, nomenclaturales et chorologiques relatives à la quatrième édition de la "Nouvelle Flore" de la Belgique et des régions voisines. Données nouvelles sur des plantes adventices ou spontanées en Belgique. *Dumortiera* 60: 4.
5. H. Coste, 1903. Flore descriptive et illustrée de la France, de la Corse et des contrées limitrophes. Parijs.
6. P. Jovet & R. de Vilmorin, 1975. Flore descriptive et illustrée de la France par l'abbé H. Coste. Suppl. 3. Parijs.
7. G. Rivière, 1987. Sur quelques Composées adventices de Bretagne (Genres *Bidens* L. et *Conyza* Less.). *Le Monde des Plantes* 427/428: 1–5.
8. B. Wurzel, 1994. Alien news: A history of *Conyza* in London. *B.S.B.I. News* 65: 34–39.
9. F. Verloove, conceptartikel. *Conyza bonariensis* en *Conyza sumatrensis*: recent ingeburgerd in België.
10. O.G. Zijlstra, 1997. *Conyza bonariensis* nieuw voor Twente: Enschede, Zonstraat (coörd. 255/472). *Nieuwsbrief FLORON-FWT* 17: 6.
11. Verzameld door R. van der Meijden, 1997, Leiden, Sumatrastraat.
12. Verzameld door R. van der Meijden, 2000, Amsterdam, Mauritskade (123,2–486,3).
13. J.B. Marshall, 1974. A note on *Conyza sumatrensis* (Retz.) E. Walker (*C. floribunda* Kunth). *Watsonia* 10: 166–167.